

Innholdsliste

Innholdsliste	1
Helse- og omsorgsdepartementet	2
Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap	2
76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten	2
76.2 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten	3
76.3 Felles digitalt nødnett	5
76.4 Helseberedskap og smittevern	5
76.5 Personell og kompetanse	6
Kompetanseløftet 2015	6
Turnustjenesten og allmennlegetjenesten	7
Kompetanseløftet 2015	7
Turnustjenesten	7
Kompetanseløftet	7
Turnustjenesten	7
76.6 Rettssikkerhetsarbeid	8
Resultatområde 77 Andre oppdrag	9
77.1 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt	9
77.2 Særfradrag	9
77.3 Førerkortsaker	10
77.4 Pasientjournaler	10
77.5 Petroleum - Rogaland	11
Resultatområde 83 Folkehelsearbeid	11
83.1 Folkehelsearbeid generelt	12
83.2 Barn og unge: forebygging, oppfølging og behandling	13
Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	15
84.1 Allmenhelsetjenesten	16
84.2 Helsetjenesten til innsatte i fengsel	16
84.3 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn	17
84.4 Forebyggende helsetjenester	18
84.5 Tannhelse	19
84.6 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator	20
84.7 Omsorg 2020	21
84.8 Psykisk helse og rus	22
Særskilt rapportering	23
Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten	24
85.1 Abort- og steriliseringsnemndene	24
85.2 Lov om transplantasjon	25
85.3 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep	25
85.4 Behandling av klager etter psykisk helsevern	26
85.5 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevern	26
85.6 Kontrollkommisjonsoppgaver	27
85.7 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket	27

Helse- og omsorgsdepartementet

Fylkesmannsinstruksen § 1 slår generelt fast at Fylkesmannen er Kongens og regjeringens representant i fylket. Fylkesmannens overordnede oppgave er å arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Med dette som utgangspunkt skal Fylkesmannen samtidig virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd. Etter instruksens § 8 skal Fylkesmannen behandle saker som ved lov eller på annen måte er lagt til embetet.

Regjeringens mål er å skape pasientens helsetjeneste. Alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet (Prop.1S 2014-2015). Brukermedvirkning og mestringperspektiv er grunnleggende innenfor hele tjenesteforløpet. Brukerinnflytelse fordrer at kommunene har en systematisk tilnærming til hvordan pasienter, brukere og pårørende involveres i utvikling og evaluering av tjenestene, både på individ- og systemnivå.

Regjeringen ønsker at fylkesmannen i samarbeid med KS regionalt skal ha en sentral rolle i gjennomføringen av kommunereformen. Fylkesmannens oppgave er å vurdere helheten i regionen og påse at kvaliteten i kommunale helse- og omsorgstjenestene opprettholdes.

Helsedirektoratets embetsoppdrag gir oversikt over prioriteringer og særskilte oppgaver som fylkesmannen skal utføre. Det vises for øvrig til Tildelingsbrev 2015 kap. 525 til fylkesmennene.

I 2015 skal Fylkesmannen særlig prioritere arbeidet med:

- forsterket innsats overfor målgruppa barn og unge
- en god omsorgstjeneste i kommunene i tråd med Omsorg 2020
- at folkehelseloven brukes aktivt i kommunene og fylkeskommunen
- god smittevernberedskap i kommunene
- bedre behandling og forebygging innen psykisk helse- og rusfeltet
- legetjenestens samarbeid med andre personellgrupper og tjenestoområder
- at samhandlingsreformens intensjoner ivaretas i den pågående kommunereformen

Nærmere spesifisering av oppgavene innenfor disse prioriterte områdene følger under det enkelte resultatområdet. Embetsoppdraget for 2015 er ikke en komplett oppgavekatalog. Det gis rom for lokale tilpasninger av oppgaver. Eventuell nedprioritering skal gjøres i dialog med Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet i samarbeid med Arbeid- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet samt Utdanningsdirektoratet har opprettet et felles resultatområde 83.2 Barn og unge: forebygging, behandling og oppfølging. Plassering av det nye resultatområdet under Folkehelse er midlertidig. Det stilles krav til innsats på tvers av avdelingene ved oppgaveløsningen.

Oppdrag innenfor helseberedskap er nå integrert i Justis- og beredskapsdepartementets embetsoppdrag, resultatområde 53-55. Formålet er å fremme samordning av all beredskapsaktivitet hos fylkesmannen, og å styrke sentral samordning gjennom DSB.

Nummereringen av de fleste resultatområder er blitt justert, se nærmere forklaring under hvert resultatområde. Helsedirektoratets møtekalender publiseres i elektronisk format på FM-nett.

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Fylkesmannen skal arbeide for at målene med samhandlingsreformen og kvalitets-strategien kan bli fulgt opp av kommunene, helseforetakene og andre aktører.

Fylkesmannen skal bidra til at helse- og sosialberedskap blir en del av et helhetlig kommunalt beredskapsplanverk og er ansvarlig for å varsle Helsedirektoratet om større hendelser i fylket som berører helse- og sosialsektoren.

Fylkesmannen skal følge opp helserelevante forhold i innføringen av nødnett.

Oversikt over oppdrag på dette området:

- 76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten
- 76.2 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten (tidligere 76.3)
- 76.3 Felles digitalt nødnett (tidligere 76.5)
- 76.4 Smittevern (tidligere 76.6 Helseberedskap og smittevern)
- 76.5 Personell og kompetanse (tidligere 76.7)
- 76.6 Rettsikkerhetsarbeid (tidligere 76.8)

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen skal i sin dialog med primær- og spesialisthelsetjenesten fremme god samhandling, bidra til rolleavklaring mellom tjenester og nivåer, samt understøtte sammenhengende tjenesteforløp for den enkelte på tvers av fag, tjenester og sektorer. Det skal legges vekt på habilitering og rehabilitering og rus- og psykiskhelsearbeid.

Fylkesmannen skal arbeide for at kommunene i implementeringen av samhandlingsreformen tar hensyn til urbefolkningen og innvandrerbefolkningens interesser, at de er involvert i planlegging og ved vurdering av kompetansebehov

Oppdrag

Oppgaver

- Følge med på og ha oversikt over viktige samarbeidsstrukturer og utviklingsarbeid knyttet til samhandlingsreformen, herunder utvikling av øyeblikkelig hjelp døgntilbud i kommunene og habilitering og rehabilitering, samt utvikling av samhandlingsmodeller på rus- og psykisk helsefeltet.
- Bidra til samarbeid og dialog gjennom nettverk, konferanser mv. med Helsedirektoratet, fylkeskommunen, utdanningsinstitusjoner og kompetansesentre for å oppnå målene i samhandlingsreformen, særlig:
  - om tversektorielt folkehelsearbeid
  - om økt forebygging i helsetjenestene
  - om tversektorielt psykisk helse og rusarbeid

Resultatkrav

- Ha oversikt over kommunenes og helseforetakenes implementering av samhandlingsreformen herunder utviklingen av samhandlingsprosjekter og samarbeidsrutiner som kan benyttes som eksempler på god praksis.
- Ha bidratt med kompetansetiltak i samarbeid med Helsedirektoratet om forebyggende oppgaver i helsetjenesten.

Rapportering

- Rapportering om samhandlingsreformen ivaretas gjennom regional koordinator i det nasjonale nettverket.
- Særskilt rapportering: Rapportere per 30. april om kommuner som til tross for varslet lovkrav, ikke vil kunne etablere øyeblikkelig hjelp døgntilbud innen 1.1.2016.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel kap. 525.
- Øremerkede midler til en fylkesmann i hver region til egne koordinatorene for oppfølging av samhandlingsreformen.

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk og forarbeider

- [Helse- og omsorgstjenesteloven](#)
- [Prop.91 L\(2010-2011\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester](#)
- [Folkehelseoven](#)
- [Prop.90 L\(2010-2011\) Lov om folkehelsearbeid](#)
- [Spesialisthelsetjenesteloven](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven](#)

Stortingsmeldinger

- [St.meld 47 Samhandlingsreformen — Rett behandling – på rett sted – til rett tid](#)
- [Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [St.meld. nr. 25 \(2005-2006\) Mestring, muligheter og mening](#)
- [Stortingsmelding nr. 28 \(1999 – 2000\) Innhold og kvalitet i omsorgstjenestene, Omsorg 2000](#)
- [Meld. St. 30 \(2011-2012\) En helhetlig rusmiddelpolitikk](#)

Nasjonale strategier

- [NOU 2005:3 Fra stykkevis til helt](#)
- [Nasjonal handlingsplan for e-helse 2014-2016](#)

Veiledere

- [Nasjonal veileder – Lovpålagte samarbeidsavtaler mellom kommune og regionale helseforetak/helseforetak](#)
- [Spesialisthelsetjenestens veiledningsoppgaver overfor kommunehelsetjenesten](#)
- <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/sammen-om-mestring-veileder-i-lokalt-psykisk-helsearbeid-og-rusarbeid-for-voksne/Sider/default.aspx>
- <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/veileder-for-kommunale-frisklivsentraller-etablering-og-organisering-/Sider/default.aspx>

Retningslinjer:

- <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/nasjonal-retningslinje-nytt-liv-og-trygg-barseltid-for-familien-retningslinje-for-barselomsorgen/Sider/default.aspx>

76.2 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Pasientsikkerhetsprogrammet I trygge hender 22-7, Strategi 2014-2018 skisserer retning og aktiviteter helse- og omsorgstjenesten skal jobbe med

for å redusere pasientskader, bygge varige strukturer for pasientsikkerhet og forbedre pasientsikkerhetskulturen i perioden 2014-2018. Det skal utvikles egne pasientsikre kommuner i programperioden, som skal se helhetlig på pasientsikkerhetsarbeidet på tvers av helse- og omsorgstjenestene. Frem til 2019 skal pasientskader reduseres med 25 prosent.

I henhold til Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten: Og bedre skal det bli! (2005-2015) skal fylkesmannen i samarbeid med relevante aktører bidra til god samhandling mellom nivåene for å sikre at pasienter og brukere opplever å bli ivarettatt uavhengig av om det er helseforetakene, kommunene, fylkeskommunene eller private som tilbyr hele eller deler av tjenesten.

Kvalitetsavtalen mellom regjeringen og KS om utvikling av kvalitet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene 2012-2015 angir mål for kvalitetsutviklingen, og konkrete tiltak for å nå målene. For tiltak og aktiviteter på regionalt og lokalt nivå legges det opp til at KS og Fylkesmannen samarbeider der det er naturlig.

Oppdrag

Oppgaver

- Orienter kommuner om krav og forventninger i det nasjonale pasientsikkerhetsprogrammet. Helsedirektoratet sender eget informasjonsbrev til embeter innen utgangen av januar 2015.
- I møte med kommunen/kommuneledelsen oppfordre til at IPLOS-data brukes til planlegging og styring.

Resultatkrav

- Har stimulert kommuner til oppfølgingen av det nasjonale pasientsikkerhetsprogrammet
- Har etterspurt status for arbeidet med IPLOS, bruk av IPLOS-data i møte med kommunen/kommuneledelsen

Rapportering

- Gode eksempler fra pasientsikkerhetsarbeid i kommunene omtales i årsrapporten.

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel kap.525.
- Delfinansierte over Helse- og omsorgsdepartementets kap. 761.21(tidligere 86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten).

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Prop. 91 L \(2010–2011\) Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven](#)
- [Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten](#)[Forskrift av 27. juni 2003 om kvalitet i pleie- og i omsorgstjenesten](#)[Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator](#)
- [Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester](#)
- [Forskrift om pseudonymt register for individbasert pleie- og omsorgsstatistikk – IPLOS-forskriften.](#)

Stortingsmeldinger og handlingsplaner

- [Meld. St.10 \(2012-2013\) God kvalitet – trygge tjenester. Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenesten](#)
- [St.meld. nr. 25 \(2005-2006\) Mestring, muligheter og mening](#)
- [Nasjonale handlingsplaner for e-helse 2014-2016](#)
- [Nasjonale overdosestrategi 2014–2017: «Ja visst kan du bli rusfri – men først må du overleve»](#)

Retningslinjer og rundskriv

- [Nasjonale strategier for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten ...Og bedre skal det bli!](#)
- [Lov om pasientrettigheter kapittel 4A – Rundskriv IS-10/2008](#)
- [IS-1580 Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring](#)
- [IS- 10/2004 Rundskriv- Lov om sosiale tjenester kapittel 4A. Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt ovenfor enkeltpersoner med psykisk utviklingshemming](#)

Veiledere

- [Praksisfeltets anbefalinger for å oppnå god kvalitet på tjenestene i sosial og helsetjenesten – veileder IS 1502](#)
- [Veileder til forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten](#)
- [IS-1436 "Legetjenester i sykehjem", en veileder for kommunene](#)
- [Veileder IS-1040 – I saksbehandling og dokumentasjon for pleie- og omsorgstjenesten](#)
- [Hvordan kommer vi fra visjoner til handling? ...og bedre skal det bli!](#)

- [IS-1253 Veileder til forskrift om individuell plan 2010](#)
- [Kosthåndboken- veileder i ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten IS 1972](#)

Andre relevante lenker

- [Pasientsikkerhetsprogrammet I trygge hender 24-7 Strategi 2014-2018](#)
- [Nasjonale kvalitetsindikatorer](#)
- [Helsebiblioteket.no](#)
- [Avtaler om samhandling og kvalitet mellom regjeringen og KS](#)
- [Nasjonal rammeavtale om samhandling på helse- og omsorgsområdet](#)
- [Omsorgstjenester | Helsedirektoratet.no](#)
- [Helsetilsynets tilsynsrapporter på områdene bruk av tvang, saksbehandling, internkontroll og tjenesteyting](#)
- [IPLOS hjemmeside <http://www.helsedirektoratet.no/iplos> Norm for informasjonssikkerhet](#)

76.3 Felles digitalt nødnett

Stortinget vedtok 9.6.2011 fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge. Det tas sikte på å fullføre utbyggingen radionettet innen utgangen av 2015. Helsedirektoratet ber fylkesmannen bistå kommunene og helseforetakene i utbygging i regionene.

Oppdrag

Oppgaver

- Bistå direktoratet for nødkommunikasjon i arbeidet med utbygging og bruk av nødnett ved behov.

Resultatkrav

- Bistå direktoratet for nødkommunikasjon i arbeidet med utbygging og bruk av nødnett.

Rapportering

- Rapportere avvik fra planlagt gjennomføring og bruk av nødnettet

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

- [St.prp. nr. 1 \(2008-2009\) Justis- og politidepartementet](#)
- [St. prp. nr. 30 \(2006-2007\) Om igangsettelse av første utbyggingstrinn for nytt digitalt nødnett](#)
- [St.prp. nr. 83 \(2008-2009\) Om fullmakt for Kongen til å øke kostnadsrammen for første byggetrinn av Nødnett](#)
- [St.prp nr. 1 Tillegg nr. 3 \(2004-2005\) Framtidig radiosamband for nød- og beredskapssetatene](#)
- [Prop. 100 S \(2010-2011\) Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge](#)
- Planverk jf. www.dinkom.no
- [Planverket til Nødnett Helse](#)
- [Gevinstrealiseringsplanen til Nødnett Helse](#)

76.4 Helseberedskap og smittevern

Oppdrag innenfor helseberedskap er nå integrert i Justis- og beredskapsdepartementets embetsoppdrag, resultatområde 53-55. Formålet er å fremme samordning av all beredskapsaktivitet hos fylkesmannen, og å styrke sentral samordning.

Kommunene skal kunne håndtere kriser innenfor sitt ansvarsområde, koordinert med andre kommuner og spesialisthelsetjenesten. Kommunene skal ha oppdaterte smittevermplaner, varslingsrutiner og arbeide for riktig antibiotikabruk og motvirke spredning av resistente bakterier.

Oppdrag

Oppgaver

- Håndtere beredskapssituasjoner med implikasjoner for helse iht. resultatområde 53-55 i Justis- og beredskapsdepartementets embetsoppdrag.
- Bistå Helsedirektoratet med implementering av smitteverntiltak og arbeid mot antibiotikaresistens gjennom opplæring og kursing.

Resultatkrav

- Ha håndtert kriser med helseimplikasjoner i henhold til embetsoppdraget, pkt. 53-55
- Smittevern er tatt opp på relevante møter med helsepersonell i og med kommuner fylket

Rapportering

- Kort omtale evaluering etter hendelser og øvelser i årsrapporten.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).
- Fylkesmannen kan søke om støtte til smittevernkonferanser fra Helsedirektoratet, det sendes eget brev med informasjon om ordningen.

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 23. juni 2000 nr 56 om helsemessig og sosial beredskap med forskrifter](#)
- [Lov av 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer](#)
- [Prop. 91 L \(2010–2011\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Prop. 90 L \(2010–2011\) Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseeloven\)](#)
- [Lov av 23. juni 2008 om planlegging om byggesaksbehandling.](#)
- [Lov av 25. juni 2010 nr 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret](#)
- [Lov av 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling \(strålevernsloven\)](#)
- [Lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet m.v. \(matloven\)](#)
- [Forskrift av 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten](#)
- [Forskrift av 25. april 2003 nr. 486 om miljørettet helsevern med nytt kapittel 3a om legionella](#)
- [Forskrift av 21.12.2007 nr. 1573 om varsling av og tiltak ved alvorlige hendelser av betydning for internasjonal folkehelse \(IHR-forskriften\)](#)
- [Forskrift om smittevern i helsetjenesten](#)
- [Forskrift av 20. juni 2003 nr. 739 om SYSVAK-registeret](#)
- [Forskrift av 6. mai 1998 nr. 581 om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hullvirksomhet § 11](#)
- [Forskrift av 21. juni 2002 nr. 567 om tuberkulosekontroll § 3-4](#)
- [Forskrift 5. juli 1996 nr. 700 om forhåndsundersøkelse av arbeidstakere innen helsevesenet - antibiotikaresistente bakterier § 6 og § 8](#)
- [Forskrift av 3. april 1998 nr 0327 om transport, håndtering og emballering av lik samt gravferd § 2-3, se spesielt merknad til § 2-3](#)
- [Forskrift om smittefarlig avfall fra helsetjeneste og dyrehelsetjeneste mv. \(MD\)](#)
- [Smittevern 9, Folkehelseinstituttet 2004 – Isoleringsveilederen](#)

- [Folkehelseinstituttets veileder "Forebygging og kontroll av tuberkulose" 2002](#)
- [Rundskriv I-11/2003: Om MSIS- og Tuberkuloseregisterforskriften](#)
- [Rundskriv I-12/2003: Om SYSVAK-register-forskriften](#)
- [IS-11/2009 Forskrift om forhåndsundersøkelse av arbeidstakere innen helsevesenet – antibiotikaresistente bakterier](#)
- [Nasjonal beredskapsplan for pandemisk influensa, versjon 3.0, fastsatt 16. februar 2006](#)
- [Nasjonal strategi for forebygging av infeksjoner i helsetjenesten og antibiotikaresistens \(2008-2012\) I-1136 B](#)
- [Nasjonal hivstrategi. "Aksept og mestring" \(2009-2014\) 1-1143 B](#)
- [Folkehelseinstituttets "Nasjonal veileder for håndhygiene" 2004](#)
- [Kongelig resolusjon av 17. februar 2006 Atomberedskap - sentral og regional organisering](#)
- [Overordnet nasjonal helse- og sosialberedskapsplan](#)
- [Instruks for samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet til Fylkesmannen og Sysselmannen på Svalbard](#)
- [Rutiner og prosedyrer for etablering og utsendelse av helseteam ved kriser i utlandet fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 4. juli 2008.](#)
- [Forskrift om Norsk overvåkingssystem for antibiotikabruk og helsetjenesteassosierte infeksjoner \(NOIS-registerforskriften\)](#)

76.5 Personell og kompetanse

Det er fortsatt et stort informasjonsbehov knyttet til omleggingen av legenes turnus og spesialistutdanning. Spesielt viktig er det at fylkesmennene følger med på utviklingen i konsekvensene av nytt autorisasjonstidspunkt og ny veilederforskrift for hvem som kan ansettes i stillinger som allmennlege. Regjeringen har besluttet å videreføre 950 turnusstillinger på årsbasis. Det er innført ventelisteordning i turnustjenesten for fysioterapeuter, jf. forskrift om praktisk tjeneste (turnustjeneste) for å få autorisasjon som fysioterapeut.

Tilskuddet til kompetanseheving over Kompetanseløftet 2015 videreføres i det nye kompetanse og innovasjonstilskuddet, jf. omtale under 84.7 Omsorg 2020. Tilskudd til kompetanseheving innen rus- og psykisk-helsefeltet inngår fra 2015 over det nye budsjettkapittelet 765.

Regjeringen har vedtatt at WHO-koden for internasjonal rekruttering av helsepersonell skal implementeres blant arbeidsgivere i norsk helsetjeneste.

Oppdrag

Kompetanseløftet 2015

Oppgaver

- Bidra til samarbeid og dialog gjennom nettverk, konferanser mv. med fylkeskommunen, utdanningstilbydere og partene i arbeidslivet for å oppnå målene i Kompetanseløftet. Det oppfordres til samarbeid med utviklingsentrene for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) og med sentrene for omsorgsforskning.
- Bidra til spredning av kurs og opplæringstiltak innen nye satsingsområder herunder:
  - Tiltak for å heve det formelle utdanningsnivået – f.eks. kvalifisering av helsefagarbeidere og desentralisert høyskoleutdanning i sykepleie
  - Lederopplæring «Lederutdanning helse og omsorg – Kompetanseløftet 2015»

- Opplæringspakker, f.eks. Aktiv omsorg og ABC-opplæring
- Opplæring som bidrar til å oppfylle kompetansekravene for anvendelse av tvang og makt, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 9-9 tredje ledd.
- Informere kommunene om forpliktelsene som følger av WHO-koden for internasjonal rekruttering av helsepersonell.

Turnustjenesten og allmennlegetjenesten

Oppgaver

- Informere kommunene om turnusordning for leger og om regler for ansettelse av allmennleger som har rett til trygderefusjon, herunder også i kommunal legevaktstilling
- Sikre tilstrekkelig antall turnusstillinger/-plasser samt kvalitetssikre og godkjenne disse.
- Gjennomføre kurs for turnusleger og turnusfysioterapeuter, samt kurs og samlinger for turnusveiledere i samsvar med tidligere praksis.
- Fylkesmannen i Troms skal administrere ventelisteordning for turnusfysioterapeuter.

Resultatkrav

Kompetanseløftet 2015

- Ha løpende oversikt over utviklingen i antall og andel utførte årsverk med fagutdanning innen brukerrettet pleie- og omsorgstjeneste.

Turnustjenesten

- Turnusplassene er kvalitetssikret og godkjent
- Kurs og veiledning er gjennomført i samsvar med tidligere praksis

Rapportering

Kompetanseløftet

Særskilt rapportering:

- Sammenfatte kommunenes planer, måloppnåelse og resultatrapportering for gjennomføring av Kompetanseløftet 2015 i et plandokument innen 1. mars 2015.

Turnustjenesten

Rapportering i årsrapporten:

- Det opplyses om nye distriktplasser og samlet antall distriktplasser for leger i fylket
- Det opplyses om samlet stillingsstørrelse for fylkesveiledere for turnusleger
- Det opplyses om antall arrangerte kurs/samlinger og antall deltakere for henholdsvis turnusleger og turnusfysioterapeuter

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)
- Finansierte over Helse- og omsorgsdepartementets kapittel 761 (Kompetanseløftet 2015)
- Finansierte over Helse- og omsorgsdepartementets kapittel 783.21

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven)
- [Forskrift av 21. desember 2000 nr. 1382 om praktisk tjeneste \(turnustjeneste\) for å få autorisasjon som ortopediingeniør og kiropraktor](#)
- [Prop. 91 L \(2010–2011\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Prop. 90 L \(2010–2011\) Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\)](#)
- [Forskrift om praktisk tjeneste \(turnustjeneste\) for lege ved loddrekning](#)
- [Forskrift om spesialistgodkjenning av helsepersonell og turnusstillinger for leger](#)
- [Forskrift om veiledet tjeneste for å få adgang til å praktisere som allmennlege med rett til trygderefusjon](#)
- [Forskrift om lisens til helsepersonell](#)
- [Forskrift om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus.](#)
- [Forskrift av 9. september 2009 om praktisk tjeneste \(turnustjeneste\) for å få autorisasjon som fysioterapeut](#)

Stortingsmeldinger

- [Meld. St. 34 \(2012-2013\) Folkehelsemeldingen](#)

- [Meld. St. 13 \(2011-2012\) Utdanning for velferd](#)
- [Meld. St. 30 \(2011-2012\) En helhetlig rusmiddelpolitikk](#)
- [Meld. St.16 \(2010-2011\) Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [Meld. St. 29 \(2012-2013\) Morgensdagens omsorg](#)

Rundskriv, rapporter mv.

- [Rundskriv IS-7/2013 Retningslinjer for praktisk tjeneste \(turnustjeneste\) for fysioterapeuter](#)
- [Evalueringsrapporter fra NIFU\(NIFU Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning\) og NIBR \(Hjem | NIBR - Norsk institutt for by- og regionforskning\)](#)
- [Brukerveiledning til WHO's globale kode for internasjonal rekruttering av helsepersonell](#)
- [Ernæringskompetanse i helsetjenesten Helsedirektoratet 2013 IS 2032](#)

Se også referanser under Omsorg 2020

76.6 Rettssikkerhetsarbeid

Pasienter, brukere og pårørende skal få oppfylt sine rettigheter etter pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven for å sikre nødvendig helsehjelp og bidra til rettssikkerhet for pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelp

Oppdrag

Oppgaver

- Drive opplæring og veiledning av helsetjenesten i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A, samt etterprøving og klagebehandling.
- Kontroll med bruk av tvang og makt mv. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning, samt bidra til at kommunene gjennom opplæring og rekruttering oppfyller kompetansekrav jf § 9-9 tredje ledd.

Resultatkrav

- Saker etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettigheter, med tilhørende forskrifter skal være behandlet innen tre måneder
- Ha fulgt opp kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten i fylkets kommuner og helseforetak i anvendelse av pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A.

Rapportering

- Rapporteres i årsrapport i henhold til resultatkrav.
- Saksbehandlingstid og antall saker hentes ut fra Nestor

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Prop. 91 L \(2010-2011\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Lov om pasient- og brukerrettigheter \(pasientrettighetsloven\) av 2. juli 1999 nr 63](#)
- [Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie.](#)
- [Forskrift om egenandel for helse- og omsorgstjenester.](#)
- [Forskrift av 20. desember 2002 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten.](#)
- [Forskrift av 27. juni 2003 om kvalitet i pleie- og i omsorgstjenesten.](#)
- [Forskrift om en verdig eldreomsorg \(verdighetsgarantien\) - regjeringen.no](#)
- [Forskrift av 11. desember 1988 om disponering av kontantytelser fra folketrygden](#)
- [Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp.](#)
- [Forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter](#)
- [Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator](#)

Rundskriv m.m.

- [Lov om pasientrettigheter – rundskriv IS-12/2004](#)
- [Lov om pasientrettigheter kapittel 4A – Rundskriv IS-10/2008](#)
- [Veileder til forskrift om individuell plan 2010 – IS 1253](#)
- [Rundskriv IS-10/2004 Lov om sosiale tjenester kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt ovenfor enkeltpersoner med psykisk utviklingshemning](#)
- [Mennesker med utviklingshemning skal heller ikke diskrimineres! Informasjons- og utviklingsprogram 2010 – 2013.](#)

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Resultatområdet inneholder en rekke oppdrag som fylkesmannen skal utføre på tvers av den kommunale helse- og omsorgstjenesten, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten. Oppdragene er lovpålagte og skal prioriteres og utføres i henhold til regler om tidsfrister.

Oversikt over oppdrag på dette området:

- 77.1 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt (tidligere 77.2)
- 77.2 Særfradrag (tidligere 77.3)
- 77.3 Førerkortsaker (tidligere 77.4)
- 77.4 Pasientjournaler (tidligere 77.5)
- 77.5 Petroleum – Rogaland (tidligere 77.9)

77.1 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Den som utfører arbeid eller tjeneste for offentlig organ er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven. Fylkesmannen er delegert myndighet til å gi dispensasjon fra taushetsplikten i nærmere lovbestemte tilfeller på helseforvaltningens område.

Oppdrag

Oppgaver

- Behandle søknad om fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt etter tvisteloven § 22-3 og straffeprosessloven § 118.

Rapportering

- Ikke rapporteringskrav

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker §§ 118 og 230.](#)
- [Lov av 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister \(tvisteloven\) § 22-3.](#)
- [Delegasjon av myndighet fra Helse- og omsorgsdepartementet til Helsedirektoratet gitt i FOR 2010-03-18 nr 425.](#)
- Delegasjon av myndighet fra Helsedirektoratet til fylkesmennene etter [tvisteloven § 22-3](#) og [straffeprosessloven § 118](#), jf. § 230, jf. brev datert 1.10.2010 fra Helsedirektoratet (ref. 10/2436).
- Helsedirektoratets brev av 12. november 2012 til Fylkesmannen i Rogaland, med kopi til øvrige FM.
- Helsedirektoratets brev av 2. januar 2013 til Fylkesmannen i Vest-Agder (ref.12/8096), inneholder et oppfølgingsspørsmål til brevet datert 12.november 2012.
- Helsedirektoratets brev av 6. juni 2013 til Levanger kommune (ref. 13/2001)

77.2 Særfradrag

Ordningen med særfradrag for store sykdomsutgifter var under avvikling. Det er imidlertid besluttet at det skal utredes en ny fradragsordning. Imidlertid er ordningen ferdig utredet videreføres særfradraget for store sykdomsutgifter med de reglene som gjaldt i 2013.

Oppdrag

Oppgaver

- Behandle spørsmål om vilkårene for særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten er oppfylt når det kommer henvendelse fra likningskontor eller fra skatteyder

Rapportering

- Antall saker som er behandlet
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Finansiering

Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 26. mars 1999 om skatt av formue og inntekt \(skatteloven\) § 6-82 og § 6-83 \(2\)](#)

- [Forskrift av 30. mars 2012 nr. 270 om utfasing av særfradraget for store sykdomsutgifter \(2012-03-30\)](#)
- [Forskrift av 14. april 1988 nr. 0295 om vilkår for særfradrag på grunn av store sykdomsutgifter ved behandling m.v. i institusjon eller hos praktiserende helsepersonell utenfor offentlig norsk helse- og sosialvesen](#)
- [Forskrift av 5. februar 1988 om ligningsbehandlingen ved særfradrag etter skatteloven § 6-82 og § 6-83](#)
- Skattedirektoratets lignings-ABC (tilgjengelig på skatteetatens nettsider <http://www.skatteetaten.no/>)

77.3 Førerkortsaker

Helsekravene for førerrett bidrar i vesentlig grad til god trafikksikkerhet. Disse sakene må ha høy prioritet både av hensyn til trafikksikkerheten og fordi de angår enkeltmenneskers rettigheter. Forskriftene og saksbehandlingsveilederen er under revisjon og nye versjoner skal være klare sommeren 2015. Fylkesmannen vil kunne få oppgaver knyttet til implementering av den nye forskriften.

Oppdrag

Oppgaver

- Ta imot meldinger om helsesvikt i forhold til førerkortforskriftens helsekrav og vurdere om politiet skal tilrås inndragning av førerkortet.
- Gi råd og veiledning til politiet, vegmyndighetene, helsepersonell og publikum i spørsmål om helse i henhold til trafikksikkerhet.
- Behandle søknader om dispensasjon fra førerkortforskriftens helsekrav.
- Registrere førerkortsakene i registreringssystemet Trafikk.

Resultatkrav

- Førerkortsaker er behandlet i henhold til Retningslinjer for fylkesmennene ved behandling av førerkortsaker, og etter forvaltningslovens bestemmelser.

Rapportering

- Gi en oversikt i årsrapporten over ressursbruk på førerkortfeltet og hvordan dette virker inn på gjennomføringen av embetets øvrige oppgaver.

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap. 525)

Bakgrunnsinformasjon

All informasjon om saksbehandling mv. er samlet under temaoverskriften «[Førerkort](#)» på Helsedirektoratets nettside.

Sentralt lovverk

- [Forskrift av 19. januar 2004 nr. 298 om førerkort m.m.](#)

Retningslinjer

- [IS-2070 Retningslinjer for fylkesmennene ved behandling av førerkortsaker](#)

Veiledere

- [IS-1442 Veileder om helsekrav til førerkort – En publikumsveiledning](#)

Andre relevante lenker

- [Førerkortstatistikk](#)
- [Hva har jeg lov å kjøre? – om ulike førerkortklasser](#)
- [NA-0202 Helseattest, NA-0202 Optikerattest og NA-0202 Tilleggsattest for personer med diabetes](#)
- [NA-0201 Egenerklæring](#)

77.4 Pasientjournaler

Forskrift om pasientjournal inneholder bestemmelser om avlevering av journaler ved opphør og overdragelse av virksomhet. Der journalene ikke kan overføres til annen virksomhet som yter helsehjelp, skal de overføres til fylkesmannen for oppbevaring. Helsedirektoratet skal innen 1.7.2015 vurdere de utfordringer Ifm vurdering av pasientjournalforskriften vil det sendes et oppdrag til fylkesmennene ila våren 2015.

Oppdrag

Oppgaver:

- Motta pasientjournaler etter opphør av virksomhet mv og oppbevare dem dersom vilkårene i forskrift om pasientjournal er oppfylt

Resultatkrav

- Journalene er oppbevart i henhold til regelverket

Rapportering

- Rapportere eventuelle praktiske utfordringer knyttet til oppdraget

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell.](#)
- [Forskrift av 21. desember 2000 nr 1385 om pasientjournal § 15](#)

77.5 Petroleum - Rogaland

Arbeidere og dykkere i offshorefeltet må være helsemessig skikket til arbeidet, jf. gjeldende helsekravforskrift.

Oppdrag

Oppgaver

- Fylkesmannen i Rogaland samarbeider med Helsedirektoratet om fortolkning, forvaltning og regelverksutvikling av lover og forskrifter knyttet til helse på petroleumfeltet.
- Godkjenning av petroleumleger og dykkerleger.
- Sekretariat for Klagenemnda

Resultatkrav

- Sakene er behandlet i henhold til Veileder til forskrift om helsekrav for personer i arbeid på innretninger i petroleumsvirksomheten til havs, og etter forvaltningslovens bestemmelser.

Rapportering

- Rapport for arbeidet foregående år foreligger innen 15. februar

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap. 525)

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [LOV av 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet \(petroleumsloven\) \(se §9-7 Kvalifikasjoner\)](#)
- [FOR 2010-12-20 nr 1780: Forskrift om helsekrav for personer i arbeid på innretninger i petroleumsvirksomheten til havs.](#)
- [FOR 2010-04-29 nr. 613: Forskrift om utføring av aktiviteter i petroleumsvirksomheten \(aktivitetsforskriften\)](#)
- [FOR 2010-02-12 nr. 158: Forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg \(rammeforskriften\)](#)
- [FOR 1991-06-17 nr 386: Forskrift om hygieniske forhold m.v. for innretninger i petroleumsvirksomheten](#)
- [Helsekravforskriften – engelsk versjon](#)

Veiledere

- [IS – 1879: Veileder til Forskrift om helsekrav for personer i arbeid på innretninger i petroleumsvirksomheten til havs.](#)

Retningslinjer:

- [IK – 2708 Retningslinjer for helseundersøkelse av yrkesdykkere \(helsetilsynet.no\)](#)

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Oppdragene til fylkesmannen på folkehelseområdet er sentrert omkring myndighetsoppgaver, herunder veiledning om krav i regelverk, ivaretagelse av nasjonale forventninger, tilsyn og forvaltning av statlige tilskudd.

Å skape et samfunn som fremmer helse og reduserer sosiale helseforskjeller uten at noen grupper får dårligere helse, står sentralt i folkehelsepolitikken. Med folkehelseloven skal folkehelsearbeidet styrkes i politikk- og samfunnsutvikling og i planarbeid ut fra regionale og lokale utfordringer og behov (det systematiske folkehelsearbeidet). Fylkesmannen har en sentral oppgave når det gjelder å formidle hensikten med folkehelsearbeid etter folkehelseloven og nyttige verktøy, vurdere folkehelsehensyn i kommunale og regionale planer og å følge med på utviklingstrekk i folkehelsearbeidet i fylket.

For å øke kunnskapen om- og bruken av alkohollovens virkemidler, skal det gjennom satsingen «ansvarlig alkoholhåndtering» utvikles og tilbys opplæring til kommunene. Målet er at kommunene i større grad tar ut potensialet alkohollovgivningen gir i arbeidet med å begrense skader.

Oppdrag på dette området:

- 83.1 Folkehelsearbeid generelt
- 83.2 Barn og unge

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannens sentrale rolle i folkehelsearbeidet er å: 1) Iverksette nasjonal politikk, 2) være fagorgan, herunder følge med på utviklingstrekk og 3) forvalte regelverk. Oppdragene under gir ikke en fullstendig oversikt over fylkesmannens oppgaver på området, men viser hva som skal gis særlig prioritet.

Fylkeskommunen og kommunene skal ha løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer og har igangsatt arbeidet med det fireårige oversiktsdokumentet. De regionale kompetansesentrene er viktige samarbeidspartnere når det gjelder kunnskapsbasert folkehelsearbeid.

Oppdrag

Oppgaver:

- Med utgangspunkt i «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» vurdere folkehelsehensyn, herunder utjevning av sosiale helseforskjeller, i kommunale og regionale planer.
- Gi veiledning for å øke kommunenes kompetanse på alkoholloven, med særlig vekt på regelverk knyttet til overskjenking.

Resultatkrav

- På bakgrunn av målsettinger og oppgaver, utforme egne resultatkrav..

Rapportering

- Som del av følge med-funksjonen gi status for kommunenes systematiske folkehelsearbeid, herunder hovedutfordringer fremover. Rapporteringen kan også skje gjennom medisinalmelding, notat e.l.
- Hvilke kompetansehevede tiltak om alkoholloven som er gjennomført og fylkesmannens vurdering av tiltakene

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) med forarbeider og forskrifter](#)
- [Lov av 21. juli 2009 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) med forarbeider og forskrifter](#)
- [Lov av 2. juni 1989 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. \(alkoholloven\) med forarbeider og forskrifter](#)
- [Lov av 9. mars 1973 nr.14 om vern mot tobakksskader med forarbeider og forskrifter](#)
- [Lov av 13. juni 1975 nr. 50 om svangerskapsavbrudd med forarbeider og forskrifter](#)

Stortingsmeldinger

- [Meld. St. 34 \(2012 – 2013\) Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar](#)
- [Meld. St. 30 \(2011-2012\) «Se meg!»](#)
- [Meld St. 16 \(2010-2011\) Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [St. meld. nr. 20 \(2006-2007\) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller](#)

Nasjonale strategier, nasjonale forventninger, utredninger

- [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Vedtatt ved kongelig resolusjon 24. juni 2011](#)
- [NCD-strategi 2013-2017](#)
- [Barnas framtid – Nasjonal strategi for barn og unges miljø og helse 2007-2016](#)
- [Nasjonal strategi for å redusere radoneksponering](#)
- [Handlingsplan: Forebygging av uønsket svangerskap og abort 2010-2015 – strategier for bedre seksuell helse, IS-1813](#)

Veiledere og håndbøker

- [Veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, IS 2110](#)
- [Veileder i kommunal planstrategi](#)
- [Veileder i regional planstrategi](#)

- [Veileder til forskrift om miljørettet helsevern, IS-1104, Sosial- og helsedirektoratet \(SHdir\) 2003](#)
- [Veileder i salgs- og skjenkekontroll - IS-2038](#)
- [Internkontroll etter alkoholoven - for salgs og skjenkesteder - IS 1337](#)
- [Håndbok i alkoholoven mv. - Rundskriv IS-5/2008](#)

Rapporter mv.

- [Samfunnsutvikling for god folkehelse. Rapport om status og råd for videreutvikling av folkehelsearbeidet i Norge. Helsedirektoratet 2014. IS-2203](#)
- [Folkehelsepolitisk rapport 2012. Helsedirektoratets årlige rapport om arbeidet med å utjevne sosiale helseforskjeller](#)
- [Folkehelse og kommuneplanlegging - moment- og tipsliste. Helsedirektoratet \(2011\)](#)
- [Ny folkehelselov. Fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet. Rapport fra arbeidsgruppe 8. november 2011](#)
- [Utvikling av norsk kosthold 2013](#)
- [Fysisk aktivitetsnivå blant voksne og eldre i Norge. Oppdaterte analyser basert på nye nasjonale anbefalinger i 2014](#)
- [Statusrapport juni 2012. Handlingsplan - Forebygging av uønskede svangerskap og abort 2010 - 2015 strategier for bedre seksuell helse](#)

83.2 Barn og unge: forebygging, oppfølging og behandling

Fylkesmannen skal bidra til et godt oppvekstmiljø for barn og unge. Fylkesmennene skal sikre intern samordning av arbeidet for barn og unge innad i embetet, innen fagområdene barnehage, opplæring, barnevern, helse og sosiale tjenester. Fylkesmannen skal være pådriver for at kommunene utvikler et helhetlig og samordnet tilbud til utsatte barn og unge og deres familier. Med utsatte barn og unge menes barn og unge med høy risiko for å utvikle problemer som kan lede til manglende kompetanseoppnåelse i skolen og framtidig marginalisering fra utdanning og arbeidsliv. Dette gjelder spesielt barn og unge utsatt for flere eller alvorlige risikofaktorer. Eksempler på risikofaktorer er levekårsutfordringer, sosiale problemer, helseutfordringer, vanskelig hjemmesituasjon og språkutfordringer

Barnehage og skole har et bredt samfunnsmandat hvor inkludering av hele mangfoldet av barn og unge er et overordnet prinsipp. Tilpasset opplæring skal ligge til grunn for all virksomhet i grunnopplæringen.

Fylkesmannen skal gjennom sin rolle som samordningsorgan bistå kommunene med å videreutvikle og styrke kommunenes innsats på feltene barn og unge, med fokus på tverrsektoriell samhandling som bidrar til et helhetlig og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn, unge og deres familier.

Medbestemmelse og medvirkning fra barn, unge og deres familier er en forutsetning for å sikre at tiltakene treffer og tilrettelegges i samarbeid- og forståelse mellom tjenestemottakerne og tjenesteyterne. Gjensidighet og samarbeid bidrar til økt mestring.

Etablering av tverrfaglige lavterskeltilbud innen helse- og omsorgstjenestene, psykiske helse- og rustjenestene hvor rekruttering av psykolog skal bidra til å styrke den faglige, i tråd med Regjeringens satsning. Tannhelsestjenesten når hele barnepopulasjonen og er en viktig tjeneste for å vurdere omsorg for barn og unge. Fylkesmannen skal være pådriver for at kommunene etterlever lovgivning som skal sikre et godt læringsmiljø for skoleelever. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et sentralt helsefremmende og primærforebyggende tilbud til gravide, barn og unge 0-20 år. Tjenestene er styrket i 2015 gjennom vekst i kommunenes frie inntekter med til sammen 200 mill. kroner og med 180 mill. kroner i 2014.

Oppdrag

Målsettinger:

- Innsatsen rettet mot oppfølging av utsatte barn og unge blir bedre samordnet og understøtter målet om tidlig innsats, økt gjennomføring i videregående opplæring, godt og individuelt tilpasset utdanningsløp og sosial mobilitet.

Oppgaver:

- Fylkesmannen skal se sine sektoroppdrag overfor utsatte barn og unge i sammenheng. Embetets aktiviteter overfor kommuner og fylkeskommunen bør koordineres slik at det bidrar til bedre samhandling og systematisk samarbeid mellom tjenestene lokalt i oppfølgingen av utsatte barn og unge. Arbeidet skal ses i sammenheng med Regjeringens mål om økt gjennomføring i videregående opplæring, satsing på rus og psykisk helse og etablering av et tettere samarbeid mellom barnevern, helsestasjons- og skolehelsetjenesten, barnehage, skole og NAV. Individuell plan er et virkemiddel på individ- og systemnivå. Likelydende oppdrag er gitt fra Kunnskapsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet.
- Ha dialog med kommunen om kapasitet og kvalitet i helsestasjon og skolehelsetjeneste.
- Bidra til å implementere ny oppdatert retningslinje for svangerskapsomsorgen – hvordan avdekke vold (IS-2181)
- Følge opp satsingen for økt rekruttering av psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Resultatkrav

- Arbeidet med Fylkesmannens oppgaver på området utsatte barn og unge er organisert på en slik måte at sektoroppdragene ses i sammenheng, og ha gjennomført koordinert innsats mot kommuner og fylkeskommuner, særlig der det er avdekket mangelfullt samordnet tjenestetilbud for utsatte barn og unge. Fylkesmannen skal sette sine egne mål for arbeidet med samordningen av tjenestene til utsatte barn og unge.
- Gjennomføre kompetansehevede tiltak om helsemessige forhold ved skolemiljø der det er påvist mangler ved kartlegging av godkjenningsstatus ved grunn- og videregående skoler i fylket.
- Forsvarlig og tilgjengelig helsestasjons- og skolehelsetjeneste har vært tema i relevante møter med kommunene.

Rapportering

- Årsrapporten skal inneholde en egen vurdering av i hvilken grad embetet har innfridd målene som er satt for arbeidet med utsatte barn og unge. Gi en kort omtale av tiltak som har gitt resultater på området utsatte barn og unge.
- Melde om kjente endringer i helsestasjon- og skolehelsetjenesten som avviker fra målsettingen

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Barnehageloven med relevante forskrifter](#)
- [Opplæringslova](#)
- [Lov av 13. juni 1975 nr. 50 om svangerskapsavbrudd med forarbeider og forskrifter](#)
- [Folketrygdloven med forskrift om Asyl og flyktning](#)
- [Lov 15. desember 1995 nr 74 om forbud mot kjønnslemlestelse](#)
- [Prop. 106 L \(2012-2013\) Endringer i barnevernloven](#)
- [Forskrift av 20. juni 2003 nr. 739 om innsamling og behandling av helseopplysninger i System for vaksinasjonskontroll \(SYSVAK-registerforskriften\)](#)
- [Forskrift av 3. april 2003 nr. 450 – Om kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#)
- [Forskrift om helsehjelp til personer på midlertidig eller ulovlig opphold](#)
- [Forskrift av 3. april 2003 nr. 450 – Om kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#)
- [Helse- og omsorgstjenesteloven med relevante forskrifter](#)
- [Helsepersonelloven med relevante forskrifter](#)
- [Folkehelseloven med relevante forskrifter](#)
- [Opplæringsloven med relevante forskrifter](#)
- [LOV-2003-07-04-84 Lov om private skoler med rett til statstilskot \(privatskolelova\)](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven med relevante forskrifter](#)
- [Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen med relevante forskrifter](#)

Stortingsmeldinger

- [Meld. St. 34 \(2012 – 2013\) Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar](#)
- [Meld St. 16 \(2010-2011\) Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [St. meld. nr. 20 \(2006-2007\) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller](#)
- [Meld. St. 18 \(2010-2011\) Læring og felleskap](#)
- [Meld. St. 22 \(2010 – 2011\) Motivasjon – Mestring – Muligheter, Ungdomstrinnet](#)
- [Meld. St. 30 \(2011-2012\) Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk](#)
- [St. meld. nr. 47 \(2008-2009\) - Samhandlingsreformen](#)
- [Meld. St 10 \(2012-2013\) God kvalitet- trygge tjenester](#)
- [Meld St. 6 \(2012-2013\) En helhetlig integreringspolitikk](#)
- [Meld St. 15 \(2012- 2013\) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner](#)
- [Meld St. 34 \(2012 – 2013\) Folkehelsemeldingen God helse- felles ansvar](#)
- [Meld St. 20 \(2012-2013\) På rett vei Kvalitet og mangfold i fellesskolen](#)
- [St.meld nr 16 \(2006 -2007\) ...og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring.](#)
- [Meld. St 24 \(2012 -2013\) Fremtidens barnehage](#)

Nasjonale strategier

- [IS-1162 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten](#)
- [Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse "sammen om psykisk helse" I-1088](#)
- [Strategi Barndommen kommer ikke i reprise \(2014- 2017\)](#)
- [Strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PP-tjenesten](#)
- [Hod sin strategi for innvandreres helse](#)
- [Barnas framtid – Nasjonal strategi for barn og unges miljø og helse 2007-2016](#)

Retningslinjer og rundskriv

- [Rundskriv I-1/2006 Forebygging av uønskede svangerskap og abort blant tenåringer – innføring av fast bidragsats for dekning av utgifter til hormonell prevensjon til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år](#)
- [Retningslinjer for skolemåltidet i grunnskole og videregående skole](#)
- [Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen](#)
- [Nasjonale faglige retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten IS-1736](#)
- [Nasjonale faglige retningslinjer – Forebygging, utredning og behandling av overvekt og fedme hos barn og unge IS-1734](#)
- [IS-1235 Retningslinjer for undersøkelse av syn, hørsel og språk hos barn](#)

- [IS-1876 Nasjonal retningslinje for gravide i legemiddelassistert rehabilitering \(LAR\) og oppfølging av familiene frem til barnet når skolealder](#)
- [IS- 1511 Nasjonal faglig retningslinje for forebygging av selvmord i psykisk helsevern](#)
- [IS- 9/2012 Rundskriv - Psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforordningen](#)
- [IS- 5/2012 Rundskriv – Helsetjenestens og politiets ansvar for psykisk syk](#)
- [IS-8/2012 Rundskriv- Helsepersonelloven med kommentarer](#)
- [IS- 24/2011 Rundskriv- Psykisk helsearbeid i kommunene, rapportering for 2012](#)
- [IS-5/2010 Rundskriv – Barn som pårørende](#)
- [Rundskriv av 22. juni 2012 til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen](#)
- [Rundskriv om oppfølgings tjenesten](#)
- [Rundskriv I-3/2004 Samarbeid mellom tjenesteytere som gir tilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne- Bruk av individuell plan](#)
- [Rundskriv Q-16/2013 Forebyggende innsats for barn og unge](#)
- [Rundskriv I-1/2012 \(HOD\) om godkjenning av barnehager og skoler etter regelverket for miljørettet helsevern](#)

Handlingsplaner m.m.

- [Handlingsplan mot vold i nære relasjoner \(2014-2017\)](#)
- [Handlingsplan Habilitering av barn og unge IS- 1692](#)
- [Handlingsplan: Forebygging av uønsket svangerskap og abort 2010-2015 – strategier for bedre seksuell helse, IS-1813](#)
- [Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet \(2013-2016\)](#)
- [Handlingsplan for forebygging av kriminalitet /2013 -2016\)](#)
- [Oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse \(2013- 2016\)](#)

Veiledere og håndbøker

- [Helsedirektoratet.no, psykisk helse og rus, publikasjoner, velg kategori](#)
- [IS-1742 Fra bekymring til handling - En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet](#)
- [IS-1362 Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan](#)
- [Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager, IS 2072 og 2073](#) (Helsedirektoratet 2014)
- [IS-1253 Veileder til forskrift om individuell plan 2010](#)
- [IS-1898 Veileder etter selvmord – Veileder om ivaretagelse av etterlatte ved selvmord](#)
- [IS-1810 Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer](#)
- [IS-1505 Vurdering av henvisninger til tverrfaglig spesialisert rusbehandling](#)
- [IS-1512 Pårørende en ressurs](#)
- [I-5/2008 Rundskriv – Håndtering av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning. Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning - Veileder til opplæringsloven](#)
- [Veileder for opplæring av barn og unge med hørselshemming](#)
- [Veileder om opplæring i punktskrift, mobilitet og bruk av tekniske hjelpemidler](#)
- [Oppsøkende og utadrettet arbeid overfor ungdom som står utenfor opplæring og arbeidsliv. Rapport fra Barne- og likestillingsdepartementet](#)
- [Fysisk aktivitet blant 6-, 9- og 15-åringer i Norge](#)
- [Kartlegging av mat- og måltidssituasjonen i skolen Helsedirektoratet 2014](#)
- [IS-0345 Måltider, fysisk aktivitet og miljørettet helsevern i barnehagen.](#)

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstjenester

Omsorg 2020

Samtidig som Omsorgsplan 2015 slutføres ved utgangen av 2015, har arbeidet startet med å utvikle og innarbeide nye og fremtidsrettede løsninger for å møte dagens og framtidens utfordringer. Omsorg 2020 har som siktenål å ta i bruk samfunnets samlede omsorgsressurser på nye måter, bidra til faglig omlegging gjennom ny kunnskap og teknologi, nye faglige metoder og endringer i organisatoriske og fysiske rammer, og støtte og styrke kommunenes forsknings-, innovasjon- og utviklingsarbeid på omsorgsfeltet

Fylkesmannen skal følge opp Omsorg 2020, som omfatter tiltak som følger av Omsorgsplan 2015 og Stortingets behandling av Meld. ST.29 (2012-2013) Morgendagens omsorg, jf. Innst. 447 (2012-2013), samt øvrige tiltak for å styrke kvaliteten og kompetansen i omsorgstjenestene.

Fylkesmennene skal forvalte et kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd med en ramme på 260 mill. Se også omtale under 84.7 Omsorg 2020, samt vedlegg 1 for detaljer. En større og mer fleksibel tilskuddsordning skal legge til rette for å se de ulike satsingene under Omsorg 2020 i sammenheng. Målet er å styrke kommunenes evne og mulighet til å utvikle bærekraftige og gode omsorgstjenester, gi en tydelig prioritet til noen av de viktigste framtidutfordringene kommunene står overfor på omsorgsfeltet. Det skal gis rom for at kommunene setter i verk utviklingsarbeid ut fra lokale forutsetninger og behov. Arbeidet skal ses i sammenheng med det generelle kommunale innovasjonsarbeidet i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og de virkemidler som er knyttet til denne.

Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Nasjonale mål er økt kapasitet, større faglig bredde, ivaretagelse av kvalitet og god brukermåte. Små kommuner må oppfordres til samhandling for å sikre nødvendig kompetanse. Utvikling av koordinerende enheter med god forankring, synlighet og tydelige funksjonsbeskrivelser i kommuner og helseforetak er fortsatt et satsingsområde sammen med målet om økt bruk av individuell plan og koordinator

Psykisk helse og rus

Rusmiddelproblemer og/eller psykiske problemer er relatert til sosial ulikhet i helse, til bolig og oppfølgings tjenester i bolig, arbeid/utdanning, aktivitet,

økonomi og sosialt nettverk. Samarbeid med brukere og pårørende er grunnleggende for å få til ønsket utvikling i tjenesten jf. Stortingsmelding 30 (2011-2012) «Se meg!» En helhetlig rusmiddelpolitikk og Prop. 1 S (2013.2014).

Oppstilling av underpunkter på dette området:

- 84.1 Allmenlegetjenesten inkludert fastlegeordningen
- 84.2 Helsetjenesten til innsatte i fengsel (tidligere 84.4)
- 84.3 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn (tidligere 84.6)
- 84.4 Forebyggende helsetjenester (tidligere 84.8)
- 84.5 Tannhelse (tidligere 84.11)
- 84.6 Habilitering og rehabilitering (tidligere 84.12)
- 84.7 Omsorgsplan 2015 (tidligere 86.13)
- 84.8 Psykisk helse og rus (tidligere 84.14)

84.1 Allmenhelsetjenesten

Forskrift for fastlegeordningen legger et større ansvar på kommunene for integrering av fastlegene i den øvrige helsetjenesten i kommunen. Kommunene skal oppfylle nye krav om kvalitet- og funksjonskrav i legetjenesten, og være pådriver for legetjenestens samarbeid med andre personellgrupper og tjenesteområder.

Oppdrag

Oppgaver

- Følge opp kommunene om kapasitet og kvalitet på allmenlegetjenesten, legevakten og legetjenestens samarbeid med andre personellgrupper og tjenesteområder.
- Bidra til implementering av krefstrategien, «Pakkeforløp for kreft» i kommunene.

Resultatkrav

- Ha gjennomført dialog med kommunene i henhold til oppgavene.

Rapportering

- Rapportering i årsrapporten i henhold til resultatkrav, med omtale av status og utfordringer på feltet.

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Forskrift av 29. august 2012 om fastlegeordningen i kommunene](#)
- [Forskrift 19.12.2005 nr 1653 om veiledet tjeneste for å få adgang til å praktisere som allmenlege med rett til trygderefusjon](#)

Retningslinjer og rundskriv

- [Rundskriv I-3/2005 Statusrapport om fastlegeordningen](#)
- [Rundskriv IS-18/2005 Obligatorisk krav om treårs veiledet tjeneste for leger som skal praktisere selvstendig for trygdens regning](#)

Stortingsmeldinger

- [St.meld. nr. 47 \(2008-2009\) - Samhandlingsreformen](#)

Strategier og handlingsplaner

- [Sammen mot kreft. Nasjonal krefstrategi 2013-2017](#)
- [NCD strategi 2013-2017](#)

84.2 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Helse- og omsorgstjenesten i fengslene skal være likeverdig med helse- og omsorgstjenesten for den øvrige befolkningen. Avtale om samarbeid om helse- og omsorgstilbudet til innsatte i fengsel bør inngå som del av samarbeidsavtalen mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten. Rehabilitering av innsatte vil være avhengig av et godt samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten, samt kriminalomsorgen. Kommuner med fengsel legger Helsedirektoratets veileder til grunn for helse- og omsorgstjenester i fengsel.

Helse- og omsorgstjenestene i kommunene skal samhandle med kriminalomsorgen, fastlege i hjemkommunen, NAV og andre aktører, spesielt ved

forberedelse til løslatelse.

Oppdrag

Oppgaver

- Fylkesmannen kan bistå kommunene med kompetansehevende tiltak med formål om å sikre likeverdige helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel. Oppdraget bør løses i samarbeid med kriminalomsorgen og spesialisthelsetjenesten

Resultatkrav

- Ha bidratt til gjennomføring av kompetansehevende tiltak for fengselshelsetjenesten.

Rapportering

- Omtale i årsrapporten kompetansehevende tiltak som er gjennomført for fengselshelsetjenesten.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap. 525).

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [LOV av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [LOV av 02. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter \(pasient- og brukerrettighetsloven\)](#)

Veiledere

- [IS-1971 Veileder for helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel](#)

Rundskriv

- [IK 28/89 Rundskriv om tannhelsetjenesten for innsatte i fengsler](#)

84.3 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Nasjonal strategi om innvandreres helse legger til grunn at helsepersonell på alle nivåer får nødvendig opplæring for å kunne yte likeverdige helse- og omsorgstjenester. Dette inkluderer at helsepersonell har kunnskap om behov og eventuelle spesielle helseutfordringer hos grupper av innvandrere. God kommunikasjon er viktig i møte mellom helsepersonell og pasienter, brukere og deres pårørende. Bruk av kvalifisert tolk vil da være nødvendig for å yte forsvarlig helsehjelp. Den samiske befolkningen har tilsvarende rett til tilrettelagte tjenester og bruk av kvalifisert tolk.

Fylkesmannen skal være pådriver for å oppnå målet om god helse for alle og likeverdige helse- og omsorgstjenester til hele befolkningen. Kommunene skal ha oversikt over tolkebehov, benytte kvalifiserte tolketjenester og sørge for at helsepersonell på alle nivåer har nødvendig kompetanse til å bruke tolk.

Oppdrag

Oppgaver

Bistå kommunene med råd, veiledning og kompetansehevende tiltak til helsepersonell for å sikre at samisk- og innvandrerbefolkning får likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester.

Resultatkrav

- Gjennomført kompetansehevende tiltak knyttet til likeverdige helse- og omsorgstjenester til samisk- og innvandrerbefolkning.
- Ha bistått kommuner med råd og veiledning iff. helse- og omsorgstjenestene til asyl- og flyktningbefolkningen

Rapportering

- Generell situasjonsvurdering med omtale av eventuelle begrensende faktorer for det kommunale tilbudet på området, og opplyse om tiltak som er gjennomført.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk:

- [LOV av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [FOR av 29. august 2012 nr. 843 om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen \(se § 2 – Retten til å stå på liste hos fastlege\)](#)
- [FOR av 16. desember 2011 nr. 1255 om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket](#)
- [FOR av 12. november 2010 nr. 1426 om en verdig eldreomsorg \(verdighetsgarantien\)](#)
- [FOR av 27. juni 2003 nr. 792 om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting etter lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og etter lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. \(Kvalitetsforskrift for pleie- og omsorgstjenestene\)](#)

Stortingsmeldinger:

- [Meld. St. 20 \(2006-2007\) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller](#)
- [Meld. St. 28 \(2007-2008\) Samepolitikken \(se kap.8\)](#)
- [Meld. St. 47 \(2008-2009\) Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid](#)
- [Meld. St. 27 \(2011-2012\) Barn på flukt \(se kap.8.6 Helsetilbud\)](#)
- [Meld. St. 6 \(2012-2013\) En helhetlig integreringspolitikk – Mangfold og felleskap](#)
- [Meld. St. 34 \(2012-2013\) Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar](#)

Nasjonale strategier:

- [Likeverdige helse- og omsorgstjenester – god helse for alle. Nasjonal strategi om innvandreres helse 2013-2017](#)

Veiledere:

- [IS-1022 \(2010\) Veileder om helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente](#)
- [IS-1924 \(2011\) Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenestene](#)
- [IS-1746 \(revidert 2014\) Forebygging av kjønnslemlestelse: Tilbud om samtale og frivillig underlivsundersøkelse. Veileder for helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#)
- [IK-2723 Veileder for helsepersonell i Norge om kvinnelig omskjæring](#)

Handlingsplaner:

- [Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet \(2013-2016\)](#)
- [Sammen mot menneskehandel. Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel \(2011-2014\)](#)

Andre relevante rapporter:

- [Sårbare asylsøkere i Norge og EU – Identifisering, organisering og håndtering \(ISF-rapport 2010: 14\)](#)
- [Kartlegging av tolkebruk i kommunale helse- og omsorgstjenester, TNS Gallup, 2013](#)

84.4 Forebyggende helsetjenester

Forebyggende og helsefremmende arbeid skal bidra til reduksjon av ikke smittsomme sykdommer, og en bedre somatisk og psykisk helse i befolkningen. Arbeidet må skje kunnskapsbasert og på flere nivåer, det vil si primær-, sekunder og tertiærforebyggende tiltak samtidig. Universelle tiltak rettet mot alle, men også mot spesielle risikogrupper, er nødvendig. Forebyggende og helsefremmende arbeid er avgjørende for å nå målene i NCD-strategien om 25% redusert dødelighet av ikke-smittsomme sykdommer som regjeringen har gitt sin tilslutning til.

Endring av levevaner er et omfattende og krevende prosjekt. I mange tilfeller forutsetter det hjelp av helsepersonell for å lykkes. Det anbefales at forebyggende helsetjenester til risikogrupper organiseres i tråd med veileder til kommunale frisklivssentraler. Fra 2015 blir de ulike tilskuddsordningene til friskliv, læring og mestring av sykdom slått sammen.

Oppdrag**Oppgaver**

- Samarbeide med de regionale utviklingssentralene for friskliv om kvalitetssikring, videreutvikling, forskning og nettverksbygging
- Videreutvikle frisklivssatsningen i tråd med veileder

Resultatkrav

- Har bidratt til økt kapasitet, tilgjengelig og kompetanse i frisklivssentraler
- Har innledet et samarbeid med utviklingssentraler for friskliv i den enkelte regionen

Rapportering

- Rapportering i årsrapport i henhold til resultatkrav

Finansiering

- Finansierte over fylkesmannens (kap.525)
- Finansierte over kap.762 post 60 forebyggende helsetjenester

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Prop. 91 L \(2010–2011\) Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Lov av 5. august. Nr. 55. 1994 om vern mot smittsomme sykdommer](#)
- [Forskrift av 20. juni 2003 nr. 739 om innsamling og behandling av helseopplysninger i System for vaksinasjonskontroll \(SYSVAK-registerforskriften\)](#)

Stortingsmeldinger:

- [Meld St. 30 \(2011-2012\) «Se meg!»](#)
- [Meld St. 16 Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [Meld St. nr. 47 \(2008-2009\) - Samhandlingsreformen](#)
- [Meld St. nr. 20 \(2006-2007\) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller](#)
- [Meld. St. 15 \(2012-2013\) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve](#)

Nasjonale strategier:

- [Nasjonal strategiplan for det tobakksforebyggende arbeidet 2006-2010 \(forebygge røyking blant gravide\)](#)
- [Ulykker i Norge. Nasjonal strategi for forebygging av ulykker som medfører personskader 2009-2014](#)
- [Nasjonal strategi om innvandreres helse, Helse- og omsorgsdepartementet, 2013-2017](#)

Handlingsplaner:

- [Regjeringens handlingsplan "Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transepersoner" \(2009-2012\), Q-1147 B](#)
- [Et liv uten vold - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017](#)

Veiledere:

- [IK-2723 Veileder for helsepersonell i Norge om kvinnelig omskjæring](#)
- [IS-1193 Veileder om praktisering av ny bestemmelse om avvergelsesplikt](#)
- [Veileder for kommunale frisklivssentraer IS-1896](#)
- [Veileder om tidlig intervensjon på rusområdet «Fra bekymring til handling»](#)
- [Aktivitetshåndboken - fysisk aktivitet i forebygging og behandling](#)
- [Kosthåndboken](#)
- [Helsedirektoratets plan for røyke- og snusavvenning](#)

84.5 Tannhelse

Regjeringen har som mål å redusere sosial ulikhet i tannhelse og øke befolkningens tilgjengelighet til tannhelsetjenester. Det er viktig at kommunene ser tannhelsen som en del av helsen og en del av folkehelsearbeidet. Godt samarbeid mellom kommunen og den offentlige tannhelsetjenesten er viktig, spesielt for de prioriterte gruppene.

Oppdrag**Oppgaver**

- Fylkesmannen skal sammen med fylkeskommunen informere kommunene om opplæringstilbud til personell i pleie- og omsorgstjenesten.

Resultatkrav

- Ha bidratt til at prioriterte grupper får tannbehandling

Rapportering

- Rapportering ivaretas gjennom fylkeskommunen.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten](#)
- [Stortingsmelding 35 \(2006-2007\) Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning. IS-1334 Tenner for livet. Oral helse hos sykehjemsbeboere i 2004](#)
- [IS-1333 Tenner for livet. Tannhelsedata fra 2003 for 3- og 5-åringer. Tiltaksoversikt](#)
- [IS-2659 Rapport Tenner for livet, Helsefremmende og forebyggende arbeid](#)

- [Rundskriv I-2/2006 fra HOD. Utvidet fylkeskommunalt tannhelsetilbud i 2006](#)
- [Rundskriv I-4/2008 om vederlagsfrie tannhelsetjenester for personer under legemiddelassistert rehabilitering \(LAR\)](#)
- [IS-1692 Habilitering av barn og unge. Handlingsplan. Helsedirektoratet 2009](#)
- [IS-1589 God klinisk praksis i tannhelsetjenesten – en veileder i bruk av faglig skjønn ved tannbehandling. 2011](#)

84.6 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Det skal legges økt vekt på habilitering og rehabilitering. Kommunene skal ha et tydeligere ansvar for dette tjenesteområdet. Kapasitet, faglig bredde, kompetanse og kvalitet i tjenestene skal være i samsvar med befolkningens behov. Helhetlige tilbud til personer med behov for koordinerte tjenester skal sikres gjennom samarbeid på tvers av fag, nivåer og sektorer. Alle pasienter og brukere som har behov for det skal få oppfylt retten til individuell plan og bli tilbudt koordinator.

Tilskudd til hverdagsrehabilitering er fra 2015 lagt i den nye ordningen kompetanse og innovasjon over kap.0761.68, se omtale under resultatområde 84 kommunale helse- og omsorgstjenester.

Oppdrag

Oppgaver

- Medvirke til samarbeid og ansvarsavklaring mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten
- Legge til rette for tverrsektoriell samhandling mellom helse, arbeid og utdanning – særlig overfor gruppene barn, ungdom og unge voksne.

Resultatkrav

- Ha oversikt over etablerte koordinerende enheter for habilitering og rehabilitering i kommuner og helseforetak, og understøtte utviklingsarbeidet.
- Ha bistått kommunene i arbeid for å utvikle et differensiert tilbud innen habilitering og rehabilitering og koordinering.

Rapportering

- Rapporteres i årsrapport i henhold til resultatkrav

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap. 525)

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven](#)
- [Forskrift om habilitering og rehabilitering, ind.plan og koordinator](#)

Veiledere

- [Veileder om habiliteringstjenesten for voksne i spesialisthelsetjenesten \(2009\), IS-1739](#)
- [Veileder til forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator er under arbeid](#)

Handlingsplaner

- [Utviklings- og informasjonsprogram om politikken for utviklingshemmede Prop.1S\(2009-2010\) BLD](#)
- [Handlingsplan Habilitering av barn og unge IS-1692](#)

Rundskriv

- [Rundskriv I-3/2004 Samarbeid mellom tjenesteytere som gir tilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne – bruk av individuell plan](#)

Andre relevante rapporter og lenker

- [Undersøkelse om behov og tilbud innen habilitering og rehabilitering \(Rambøll\)](#)
- [Riksrevisjonens undersøkelse om rehabilitering innen helsetjenesten. Dokument 3:11\(2012-2013\)](#)
- [Kartlegging av situasjonen til barn og unge med sanseetap. Rapport fra Rambøll til Helsedirektoratet juni 2011](#)
- [Avklaring av ansvars- og oppgavefordeling på rehabiliteringsområdet](#)
- [IS-0365 Rapport om rehabilitering i kommunene – erfaringer med tilbud gitt i pasientens hjem/vante miljø \(Rambøll\)](#)
- [Perspektiver på god praksis – en undersøkelse av koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering i kommuner, Helsedirektoratet IS-0288](#)
- [Kan det være synet? IS-1791](#)
- [Syn- og hørselskontaktundersøkelsen](#)
- [Helsetilbud til ungdom og unge voksne, Rambøll/Helsedirektoratet IS-2044](#)
- [Eksempelsamling om tjenester til personer med utviklingshemming](#)

84.7 Omsorg 2020

Fylkesmannen skal bidra til og legge til rette for en langsiktig omstillingsprosess i omsorgstjenestene for å sikre nyskaping, utvikling av nye løsninger og nye måter å arbeide på gjennom regjeringens samlede omsorgspolitikken Omsorg 2020, herunder tiltak som følger av Omsorgsplan 2015 og Stortingets behandling av Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg, jf. Innst. 447 (2012–2013), samt øvrige tiltak for å styrke kvaliteten og kompetansen i omsorgstjenestene, slik dette følger av Prop 1 S (2014-2015).

Fylkesmannen skal samarbeide med blant annet KS og Husbanken der dette er nødvendig.

Som del av Omsorg 2020, skal Fylkesmannen forvalte et nytt kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd. Dette arbeidet må bl.a. samordnes med Fylkesmannens rolle når det gjelder kommunal innovasjon, jf. resultatnråde 76.2. Dette er en del av arbeidet med å følge opp kommunene med rådgivning og veiledning med fokus på utvikling og innovasjon i omsorgstjenestene.

Se øvrig omtale av Kompetanseløftet 2015 under 76.5 Personell og kompetanse.

Oppdrag

Oppgaver

- Ha oversikt over antall, og på hvilken måte, kommunene har satt morgendagens omsorgsutfordringer på dagsorden i kommunalt planverk.
- Stimulere kommunene til å ha økt fokus på en fremtidsrettet pårørendepolitikk, frivillighet og aktiv omsorg.
- Støtte og følge opp kommunenes arbeid med hovedsatsingsområdene i Demensplanen. Det betyr:
  - å være pådriver for at kommunene etablerer ordninger som sikrer utredning og god oppfølging av personer med demens.
  - å spre informasjon om tilskuddsordningene til dagaktivitetstilbud og pårørendeskoler/samtalegrupper og følge opp kommuner som ikke har et slikt tilbud.
  - å være pådriver og bistå i arbeidet med Demensomsorgens ABC.
- Bistå Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester i rollen som pådriver for kunnskap og kvalitet i sykehjem og hjemmetjenester i fylket, blant annet med fokus på prosjekter vedrørende velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon.
- Bistå kommunene i arbeidet med investeringer i sykehjem og omsorgsboliger, og samarbeide med Husbanken ved å gi faglig assistanse og råd. Sikre at kommunenes prosjekter ivaretar at sykehjem og omsorgsboliger med innvilget tilskudd blir tilpasset personer med demens og kognitiv svikt. jmf. Demensplan 2015.
- Forvalte det nye kommunale kompetanse- og innovasjonstilskuddet på omsorgsfeltet. Det vil bli sendt eget brev om dette.
- Det vil fra 2015 bli innført endringer i rutinene for oppfølging av personer mellom 18-49 år med langtidsopphold i institusjon. Oppdraget spesifiseres i eget brev.
- Følge med på utviklingen av legetjenester i sykehjem.

Resultatkrav

- Hovedsakene og hovedsiktemålene i Meld. St.29 (2012-2013) Morgendagens omsorg er kjent i kommunene, og kommunene har fått tilbud om veiledning i arbeidet med morgendagens omsorg.
- Det nye kompetanse- og innovasjonstilskuddet er godt kjent i kommunene.
- Ha fulgt opp kommunenes arbeid med satsingsområdene i Demensplan 2015.
- Delta i fag- og samarbeidsråd for utviklingssentrene, bistått utviklingssentrene i rollen som pådriver for kunnskap og kvalitet i sykehjem og hjemmetjenester.
- Ha bistått Husbanken med faglig assistanse og ha oversikt over utviklingen i kommunene knyttet til utbyggingen av sykehjem og omsorgsboliger ved behov.
- Tilskuddsordningen «Tilskudd til kompetansehevede tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt» er godt kjent i kommunene. Forvaltningen av tilskuddsordningen er delegert til Fylkesmennene i følgende fylker: Oslo og Akershus, Vest-Agder, Hordaland, Sør-Trøndelag og Troms.

Rapportering

- Rapporteres i årsrapport i henhold til resultatkrav.
  - Egen rapportering knyttet til «Tilskudd til kompetansehevede tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt». Rapporteringskrav beskrives i eget brev.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525) og Helse- og omsorgsdepartementets kap.761.21

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven](#)
- [Prop. 91 L \(2010–2011\) Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) \(2011-06-24\)](#)

[omsorgstjenesteloven](#))

- [Forskrift av 27. juni 2003 om kvalitet i pleie- og i omsorgstjenesten](#)
- [Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator](#)

Stortingsmeldinger

- [Meld. St. 29 \(2012–2013\)- Morgendagens omsorg](#)
- [Meld. St. 34 \(2012-2013\) Folkehelsemeldingen](#)
- [Meld. St. 10 \(2012–2013\) - God kvalitet - trygge tjenester](#)
- [St.meld. nr. 25 \(2005-2006\) Mestring, muligheter og mening](#)
- [St.meld. nr. 47 \(2008-2009\) - Samhandlingsreformen](#)

Retningslinjer og rundskriv

- [Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring](#)
- [Rundskriv I-5/2007 - Aktiv omsorg – sentral del av et helhetlig omsorgstilbud - regjeringen.no](#)
- [IS-10/2008 Rundskriv - Lov om pasientrettigheter kapittel 4 A - helsedirektoratet.no](#)

Politiske handlingsplaner

- [Demensplan 2015 «Den gode dagen» - revidert handlingsprogram 2012 - 2015](#)
- [Nevroplan 2015](#)
- [Nasjonal handlingsplan for e-helse 2014-2016](#)

Veiledere

- [IS-1253 Veileder til forskrift om individuell plan](#)
- [IS-1201 Veileder Kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene](#)
- [Nasjonal veileder for beslutningsprosesser for begrensning av livsforlengende behandling hos alvorlig syke og døende](#)
- [Demensutredning i kommunehelsetjeneste m/ veileder til utredningsverktøyet](#)
- [Sammen – mot kreft Nasjonal kreftstrategi 2013-2017](#)
- [Kosthåndboken- veileder i ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten IS 1972](#)

Fagrapporter

- [IS-1486 "Glensk, men ikke glem" - Helsedirektoratet](#)
- [«Fleksible tjenester – for et aktivt liv» - fagrapport Nevroplan 2015](#)
- [Velferdsteknologi. Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene 2013-2030. - Helsedirektoratet.no](#)

Andre relevante lenker

- IS-1579 [Håndbok om helse- og sosialtjenesten i kommunen](#)
- [Omsorgstjenester | Helsedirektoratet.no](#)
- [Utvikling gjennom kunnskap. Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester. Overordnet strategi 2011-2015](#)
- [Investeringsstilkudd til sykehjem og omsorgsboliger – Husbanken](#)
- [Rom for trygghet og omsorg - Husbanken](#)
- [NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg](#)
- <http://www.livsgledeforeldre.no/sykehjem.html>

84.8 Psykisk helse og rus

Fylkesmannens innsats skal bidra til å sikre at målgruppen får de helse- og omsorgstjenester de har krav på. Særlig oppmerksomhet rettes mot tilgjengelighet, helhetlige og samtidige tjenester, hvor kvalitet, kompetanse og kunnskapsbasert praksis skal prege tjenestene. Fylkesmannen skal sikre at sektorovergrepene løses i samarbeid mellom berørte fagavdelinger i embetet.

Et godt lokalt rusarbeid og psykisk helsearbeid bygger på samarbeidsstrukturer som fremmer helhetlige tjenesteforløp for den enkelte på tvers av fagområder, tjenester og sektorer. Måltrett samarbeid med frivillig sektor vil være et viktig supplement til de offentlige tjenestene.

Fem departementer har samlet vedtatt en ny nasjonal boligstrategi (2014- 2020) Strategien skisserer tre innsatsområder: 1. Alle skal ha et godt sted å bo 2. Alle med behov for tjenester, skal få hjelp til å mestre boforholdet 3. Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv. Fylkesmannen skal bidra i arbeidet med å sikre at målene i strategien nås. Tiltak rettet mot barnefamilier og unge skal ha en særlig prioritet i arbeidet.

Oppdrag

Oppgaver:

- Bistå Helsedirektoratet i arbeidet med å implementere veileder Sammen om mestring (IS-2076), retningslinjer for Behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet, og for Avrusning – fra rusmidler og vanedannende legemidler (ferdigstilles våren 2015). Samt nasjonal

- strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020) «Bolig for velferd» og Nasjonal overdosestrategi (2014 – 2017).
- Gjennomføre kompetanseutviklende tiltak i samarbeid med nasjonale og regionale kompetansemiljøer, bidra til felles fagutvikling og samhandling mellom nivåer og sektorer, og bistå de regionale kompetansesentrene i KORFOR i spredningen av BrukerPlan.
  - Fylkesmannen skal gjennom statistikk/data, råd/veiledning, tilsyn, utviklingstiltak og samarbeid med nasjonale og regionale kompetansemiljøer, brukere og pårørendeorganisasjoner, følge med på og understøtte den lokale tjenesteutviklingen, lavterskeltilbud, behandling og oppfølging på felta psykisk helsearbeid og rusarbeid for barn, unge og voksne og personer utsatt for vold/traumer.
  - Bidra i arbeidet med ny opptrappingsplan for rusfeltet som skal legges frem for Stortinget i 2015. Arbeidet sees i sammenheng med arbeid knyttet til Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020) «Bolig for velferd» og Nasjonal overdosestrategi (2014 – 2017).
  - Forvalte ny tilskuddsordning til tjenesteutvikling for mennesker med behov for langvarige og sammensatte tjenester. Ordningen innbefatter tidligere tilskuddsordninger til ACT- team, gjensidig forpliktende samhandlings modeller, storbymidler, samarbeid om utskrivningsklare pasienter og utvikling og utprøving av samhandlingsmodeller.

Resultatkrav

- Veiledning-, kvalitets- og kompetanseutviklingstiltakene er koordinert og samordnet med de nasjonale og regionale kompetansemiljøene, bruker- og pårørendeorganisasjonene og spesialisthelsetjenesten på fag- og tjenesteområder med sammenfallende målgruppe.

Rapportering

- Rapportering i årsrapporten jf. resultatkrav

Særsilt rapportering

- Oversikt over fordeling av midlene på de respektive tilskuddsordningene, jf. regelverk og fullmaktsbrev for den enkelte ordning.

Finansiering

- Lønnsmidler til rådgivere innen feltene psykisk helse og rus videreføres og finansieres over statsbudsjettets kapittel 525.
- Midler til regionale og lokale kompetanseutviklingstiltak finansieres over Helse- og omsorgsdepartementets kapittel 765 post 21

Bakgrunnsinformasjon

Sentralt lovverk

- [Helse- og omsorgstjenesteloven med relevante forskrifter](#)
- [Helsepersonelloven med relevante forskrifter](#)
- [Folkehelseloven med relevante forskrifter](#)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven med relevante forskrifter](#)
- [Lov om sosiale tjenester i NAV med relevante forskrifter](#)

Stortingsmeldinger

- [Meld. St. 30 \(2011-2012\) Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk](#)
- [St. meld. nr. 47 \(2008-2009\) - Samhandlingsreformen](#)
- [Meld. St. 16 \(2010-2011\) Nasjonal helse- og omsorgsplan \(2011-2015\)](#)
- [Meld. St 10 \(2012-2013\) God kvalitet- trygge tjenester](#)
- [Meld St. 6 \(2012-2013\) En helhetlig integreringspolitikk](#)
- [Meld St. 15 \(2012- 2013\) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner](#)
- [Meld St. 34 \(2012 – 2013\) Folkehelsemeldingen God helse- felles ansvar](#)
- [Meld St. 20 \(2012-2013\) På rett vei Kvalitet og mangfold i fellesskolen](#)
- [Meld. St.29 \(2012-2013\) Morgendagens omsorg](#)
- [Meld. St. 17 \(2012-2013\) Byggje - bu – leve](#)

Nasjonale strategier

- [IS-1162 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten](#)
- [Strategi Barndommen kommer ikke i reprise \(2014- 2017\)](#)
- [Nasjonalt strategi for boligsosialt arbeid \(2014-2020\)](#)
- [Nasjonalt overdosestrategi \(2014 – 2017\)](#)

Retningslinjer og rundskriv

- [IS-1948 Nasjonale faglige retningslinjer for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse – ROP-lidelser](#)
- [IS-1701 Nasjonal retningslinje for legemiddelassistert rehabilitering ved opioidavhengighet](#)
- [IS-1876 Nasjonal retningslinje for gravide i legemiddelassistert rehabilitering \(LAR\) og oppfølging av familiene frem til barnet når skolealder](#)
- [IS 1561 Nasjonale retningslinjer for diagnostisering og behandling av voksne med depresjon i primær- og spesialisthelsetjenesten](#)
- [IS- 1511 Nasjonal faglig retningslinje for forebygging av selvmord i psykisk helsevern](#)

- [IS- 9/2012 Rundskriv - Psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforskriften](#)
- [IS- 5/2012 Rundskriv – Helsetjenestens og politiets ansvar for psykisk syke](#)
- [IS-8/2012 Rundskriv- Helsepersonelloven med kommentarer](#)
- [IS- 24/2011 Rundskriv- Psykisk helsearbeid i kommunene, rapportering for 2011](#)
- [IS-5/2010 Rundskriv – Barn som pårørende](#)

Handlingsplaner m.m.

- [Handlingsplan mot vold i nære relasjoner \(2014-2017\)](#)
- [Handlingsplan for forebygging av kriminalitet /2013 -2016\)Oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse \(2013- 2016\)](#)
- [Handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading](#)
- [Oppfølgingsplan «d tjeneste for Norge» \(2014- 2017\)](#)

Veiledere og håndbøker

- [Helsedirektoratet.no, psykisk helse og rus, publikasjoner, velg kategori](#)
- [IS-2076 Sammen om mestring - veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne](#)
- [Særtrykk, Oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse \(2013-2016\)](#)
- [IS-1742 Fra bekymring til handling - En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet](#)
- [IS-1362 Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan](#)
- [IS-1809 "Lav terskel - høy kvalitet - En profesjonell tilnærming til mennesker med rusrelaterte problemer"](#)
- [IS-1918 «Tillit tid tilgjengelighet - Tett individuell oppfølging av mennesker med behov for sammensatte tjenester»](#)
- [IS-1253 Veileder til forskrift om individuell plan 2010](#)
- [IS-1898 Veileder etter selvmord – Veileder om ivaretagelse av etterlatte ved selvmord](#)
- [IS-1810 Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer](#)
- [IS-1505 Vurdering av henvisninger til tverrfaglig spesialisert rusbehandling](#)
- [IS-1512 Pårørende en ressurs](#)
- [IS- 1914 Kvalitet og kompetanse...om hvordan tjenester til mennesker med psykisk lidelser og rusproblemer kan bli bedre](#)
- [IS-1990 Velferdsteknologi Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene 2013-2030](#)
- [Prop. 106 L \(2012-2013\) Endringer i barnevernloven](#)

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen skal bidra til at spesialisthelsetjenesten når sine mål, og skal utføre en rekke lovpålagte oppgaver som understøtter virksomheten i spesialisthelsetjenesten. Særlig har fylkesmannen oppgaver som er av stor betydning for gjennomføring av et godt og effektivt psykisk helsevern.

Oversikt over oppdrag på dette resultatområdet:

- 85.1. Abort- og steriliseringsnemndene
- 85.2 Lov om transplantasjon (tidligere 85.3)
- 85.3 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep (tidligere 85.5)
- 85.4 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven (tidligere 85.8)
- 85.5 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet (tidligere 85.9)
- 85.6 Kontrollkommisjonsoppgaver (tidligere 85.10)
- 85.7 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket (tidligere 85.11)

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Fylkesmannen har oppgaver knyttet til oppnevning, drift og administrasjon av de fylkesvise abort- og steriliseringsnemndene, samt godkjenning av private sykehus mv. som utfører sterilisering.

Oppdrag

Oppgaver

- Oppnevne medlemmer og varamedlemmer til abortnemndene og steriliseringsnemnda i fylket.
- Utbetale honorar og reiseutgifter til nemndsmedlemmene.
- Godkjenne private sykehus, kirurgiske poliklinikker og annen spesialistpraksis utenfor sykehus til å utføre sterilisering.

Resultatkrav

- Søknader om sterilisering, og søknader om godkjenning til å utføre steriliseringsinngrep, skal være behandlet innen åtte uker.

Rapportering

- Fortløpende rapportering om alle søknader behandlet i steriliseringsnemnda til Steriliseringsrådet ved Helsedirektoratet på påbudt skjema.
- Fortløpende oversendelse av ajourførte lister over medlemmer og varamedlemmer i nemndene til Helsedirektoratet.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap 525).
- Honorar og reiseutgifter for nemndmedlemmene finansieres over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett (se Fullmaktsbrevet).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 13. juni 1975 nr. 50 om svangerskapsavbrudd](#)
- [Lov av 3. juni 1977 nr 57 om sterilisering](#)
- [Forskrift av 15. juni 2001 om svangerskapsavbrudd \(abortforskriften\)](#)
- [Forskrift av 23. juni 2000 nr. 589 om godkjenning av virksomheter utenfor sykehus for sterilisering av kvinner og om innberetning til Sosial- og helsedirektoratet om sterilisering](#)
- [Håndbok for abortnemndarbeid IS-1496](#)
- [Steriliseringsloven – Veileder til lov og forskrift IS-2024](#)
- [Innrapportering fra fylkenes steriliseringsnemnder \(IS-1342\) rev. 8/2009](#)

85.2 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen skal godkjenne inngrep i forbindelse med donasjon av organer eller uttak av fornybart vev fra personer under 18 år, og personer som mangler samtykkekompetanse

Oppdrag

Oppgaver

- Godkjenne donasjon av organer og/eller fornybart vev fra levende giver der vedkommende er under 18 år eller mangler evnen til å gi eget samtykke.

Resultatkrav

- Sakene er behandlet fortløpende.

Rapportering

- Ingen rapporteringskrav.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. \(transplantasjonsloven\) § 1 fjerde ledd.](#)
- [Forskrift om kvalitet og sikkerhet for humane organer beregnet for transplantasjon](#)

85.3 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Fylkesmannen skal behandle søknader om dispensasjoner fra forskrift om tillatelse til å utføre plastikkirurgiske inngrep

Oppdrag

Oppgaver

- Behandle søknader om dispensasjon fra reglene om tillatelse til å utføre kosmetisk plastikkirurgiske inngrep.

Resultatkrav

- Behandle innkomne saker innen 8 uker.

Rapportering

Rapportering i årsrapporten:

- antall saker som er behandlet
- gjennomsnittlig saksbehandlingstid
- kopi av vedtak sendes fortløpende til Helsedirektoratet

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. § 4](#)
- [Forskrift av 21. desember 2000 nr. 1387 om tillatelse til å utføre kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. §§ 1,4 og 8](#)

85.4 Behandling av klager etter psykisk helsevern

Fylkesmannen er klageinstans på vedtak om tvungen legeundersøkelse og vedtak om behandling uten eget samtykke etter psykisk helsevernloven. Fylkesmannen skal avgjøre om de formelle og materielle vilkårene er tilstede og fatte vedtak om opphevelse, opphør eller stadfestelse av vedtakene. Når det gjelder klage på behandling uten eget samtykke vises til Helsedirektoratets «Veileder for Fylkesmannens behandling av klagesaker etter psykisk helsevernloven § 4-4» IS-2229 som ferdigstilles tidlig i 2015.

Oppdrag

Oppgaver

- Avgjøre klage over kommunelegens vedtak om tvungen legeundersøkelse.
- Avgjøre klage over den faglig ansvarliges vedtak om behandling uten eget samtykke

Resultatkrav

- Vedtak treffes snarest og det gis umiddelbar tilbakemelding til klager og kommunelegen eller institusjonen

Rapportering

- Ingen rapportering

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern](#) §§ 3-1 og 4-4
- [Forskrift 16. desember 2011 nr. 1258 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern mm. \(psykisk helsevernforskriften\) kap 3 III og § 28-29.](#)
- [Rundskriv til psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforskriften IS-9/2012](#)

85.5 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevern

I spesialisthelsetjenesteloven og psykisk helsevernloven med forskrifter er fylkesmannen tillagt en rekke oppgaver knyttet til gjennomføring av det psykiske helsevernet, herunder oppgaver knyttet til godkjenninger av institusjoner og poliklinikker og oversikt og kontroll med pasienter i privat forpleining. Sistnevnte ordning er under avvikling. Helsedirektoratet kartla høsten 2013 at ordningen nå kun omfatter to pasienter på landsbasis (én i Rogaland og én i Nord-Trøndelag).

Oppdrag

Oppgaver:

- Avgi innstilling til Helsedirektoratet til søknader om godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungen psykisk helsevern.
- Avgjøre tvilstilfeller knyttet til overføringen til annen døgninstitusjon, jf. psykisk helsevernforskriften § 12.
- Dispensere fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevern og sende kopi til Helsedirektoratet av innvilgede dispensasjoner.
- Godkjenne voksenpsykiatrisk poliklinikk, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og psykiatrisk ungdomsteam (ruspoliklinikker omfattes ikke av godkjenningsordningen), og sende liste med oversikt over alle godkjente poliklinikker i fylket og stillingstall til Helseøkonomiforvaltningen (HELFO) pr. 30. juni og 30. desember.
- Følge opp reglene om privat forpleining iht. spesialisthelsetjenesteloven § 8-3 og psykisk helsevernforskriften.

Resultatkrav

- Ha behandlet søknader og fattet vedtak om godkjenninger og dispensasjoner mv. fortløpende og så snart som mulig
- Ha oversendt kopier til Helsedirektoratet og lister til HELFO i tråd med oppdraget

Rapportering

- Ingen rapportering

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern](#) §§ 3-5, 4-10 og 5-4 jf. 3-5
- [Lov av 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten](#) §§ 4-1 og 8-3
- [Forskrift 16. desember 2011 nr. 1258 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern mm. \(psykisk helsevernforskriften\)](#) §§ 5, 12 og 35-42.
- [Rundskriv til psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforskriften IS-9/2012](#)
- [Forskrift av 01.12.2000 om godtgjørelse av utgifter til helsehjelp som utføres poliklinisk ved statlige helseinstitusjoner og ved helseinstitusjoner som mottar driftstilskudd fra regionale helseforetak](#)
- [Helsetilsynets rundskriv IK-15/2001](#)

85.6 Kontrollkommisjonsoppgaver

Fylkesmannen har enkelte oppgaver knyttet til oppnevning og drift av kontrollkommisjonene i det psykiske helsevernet. Fordelingen av institusjoner mellom kontrollkommisjonene gjøres blant annet etter samråd med lederne av kommisjonene. Direktoratet avgjør den endelige inndelingen av ansvarsområder. Det er viktig at fylkesmannen, kommisjoner og direktoratet fortløpende samarbeider slik at fylkesmannen og direktoratet til enhver tid har fullstendig oversikt over de ulike institusjonene og de ulike kommisjonenes ansvarsområder, og over forventede utgifter pr kommisjon.

Oppdrag

Oppgaver

- Oppnevne medlemmer til kontrollkommisjonen i det psykiske helsevernet og sende kopi av oppnevningene til Helsedirektoratet
- Innstille til Helsedirektoratet hvordan fordelingen av institusjoner mellom kommisjonene bør være.
- Behandle krav om godtgjøring og reiseregninger fra medlemmer i kontrollkommisjonen. Finner Fylkesmannen at det er benyttet lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, skal sakret settes ned i henhold til psykisk helsevernforskriften § 66 andre ledd
- Arkivere dokumenter fra kontrollkommisjonene i det psykiske helsevern. Følge med på utgifter til drift av kommisjonene.

Resultatkrav

- Sørg for at kommisjonene sender inn kravene til Fylkesmannen fortløpende og senest kvartalsvis.

Rapportering

- Rapportere til helsedirektoratet påløpte utgifter i de enkelte kommisjonene i fylket -kvartalsvis
- Sender oversikt over kontrollkommisjonens medlemmer med opplysninger om privat eller offentlig ansettelse innen 1. mars

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens driftskapittel (kap.525)
- Driftsutgifter til kontrollkommisjonene finansieres over kap.734.01

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten](#) § 5-4
- [Lov av 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern](#) § 6-1
- [Forskrift 16. desember 2011 nr. 1258 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern](#)
- [Rundskriv til psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforskriften IS-9/2012](#)
- [Helsedirektoratets rundskriv IS 5/2014 for fylkesmennene vedrørende oppnevning av medlemmer til kontrollkommisjonene](#)
- [Helsedirektoratets rundskriv IS 10/2007 "Saksbehandlingsrundskriv for kontrollkommisjonene i det psykiske helsevern"](#)
- [Helsedirektoratets: Velkommen som medlem av kontrollkommisjon i det psykiske helsevern \(brosjyre\) IS 1558](#)
- [Helsedirektoratets Informasjonsskriv til medlemmer av kontrollkommisjonen IS-1559 Nasjonal strategi for økt frivillighet i psykiske helsetjenester \(2012-2015\), Helse- og omsorgsdepartementet](#)

85.7 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Fylkesmannen har oppgaver knyttet til hjemsendelse av utenlandske borgere med alvorlige psykiske lidelser som befinner seg i Norge og hjemhenting av norske borgere med alvorlige psykiske lidelser som befinner seg i utlandet. I tillegg har fylkesmannen oppgaver knyttet til gjennomføring av tvungen psykisk helsevern i norske sykehus for pasienter som ikke har bosted i riket

Oppdrag

Oppgaver

- Motta og behandle henvendelser om behov for hjemhenting, hjemsendelse og gi oppdrag til helseforetak
- Forvalte tilskuddsmidler til å dekke utgifter til gjennomføring av tvungen psykisk helsevern i norske sykehus for pasienter som ikke har bosted i riket

Resultatkrav

- Ha behandlet henvendelser om hjemsendelse fortløpende og besvare henvendelser samme eller senest neste dag.

Rapportering

- antall gjennomførte hjemsendelser til utlandet
- antall gjennomførte hjemhenting til Norge
- antall saker hvor det er dekket utgifter til gjennomføring av tvungent psykisk helsevern i norske sykehus, fordelt på hhv. over og under 1 mill.
- erfaringer med gjennomføringen av ordningen

Finansiering

- Finansiert over kapittel 734.70

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten](#)
- [Lov av 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern](#)
- [Rundskriv I-2/2008 - Utgifter ved helsehjelp i norske helseinstitusjoner under den offentlige spesialisthelsetjenesten blant annet for personer som ikke er bosatt i Norge](#)
- [Hovednr. 41 - Nordisk konvensjon om trygd 41-05 Naturalytelser ved sykdom](#)
- [Veileder til gjennomføring av hjemtransport](#)
- [IATA Medical Manual](#)
- [Helfø](#)